

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่

2 อำเภออุ้มทอง สุพรรณบุรี*

FACTORS RELATED TO THE PERFORMANCE OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS IN PREVENTING COMPLICATIONS IN DIABETIC PATIENTS WITH TYPE2 IN U THONG

ขวัญเรือน ชัยนันท์¹, เจตต์ชญญา บุญเฉลียว², ทิพย์สุคนธ์ ศรีลาธรรม³ และ ณฐา เมธาบุษยาร⁴
Khuanraun Chainant¹, Jatechanya Boonchaleo², Tipsukhon Srilatham³ and Natha Methabutsayathon⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: khuanraunc@gmail.com

วันที่รับบทความ : 8 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 13 มีนาคม 2568; วันที่รับบทความ : 15 มีนาคม 2568

Received 8 March 2025; Revised 13 March 2025; Accepted 15 March 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการให้บริการและดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์การทำงาน กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. และ (3) ศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจ เช่น ค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม.

Citation:

* ขวัญเรือน ชัยนันท์, เจตต์ชญญา บุญเฉลียว, ทิพย์สุคนธ์ ศรีลาธรรม และ ณฐา เมธาบุษยาร. (2568). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อำเภออุ้มทอง สุพรรณบุรี. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(2), 104-123.

Khuanraun Chainant, Jatechanya Boonchaleo, Tipsukhon Srilatham and Natha Methabutsayathon. (2025). Factors Related To The Performance Of Village Health Volunteers In Preventing Complications In Diabetic Patients With Type2 In U Thong. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(2), 104-123.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Chi-Square Test, Pearson's Correlation และ One-Way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง โดยอาสาสมัครมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยเบาหวาน การแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่เหมาะสม การติดตามอาการ และส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักและความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในชุมชน

2. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยอาสาสมัครที่มีอายุมากกว่า ระดับการศึกษาสูงกว่า รายได้สูงกว่า และมีประสบการณ์มากกว่า มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานได้ดีกว่า ส่วนปัจจัยด้านเพศและอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยเฉพาะ การยอมรับทางสังคมและความพึงพอใจในการทำงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครในระดับสูง

ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลและป้องกันภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานอย่างต่อเนื่อง โดยควรส่งเสริมให้มีการอบรมความรู้เฉพาะทางที่เหมาะสมกับระดับการศึกษาและประสบการณ์ รวมถึงควรสร้างแรงจูงใจทางสังคม และระบบการยอมรับในชุมชนเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, การปฏิบัติงาน, ภาวะแทรกซ้อนของเบาหวาน, ปัจจัยประชากรศาสตร์, แรงจูงใจ

Abstract

This study aimed to (1) analyze the performance level of Village Health Volunteers (VHVs) in providing services and caring for type 2 diabetes patients to prevent complications, (2) examine the relationship between demographic factors such as age, gender, education level, occupation, income, and work experience with the performance of VHVs, and (3) investigate motivational factors such as remuneration, social recognition, and job satisfaction that influence the performance of VHVs.

This quantitative research collected data from a sample of 300 VHVs in U Thong District, Suphan Buri Province. A questionnaire was used as the primary data collection tool, and data analysis was conducted using descriptive statistics, including percentages, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, including the Chi-Square Test, Pearson's Correlation, and One-Way ANOVA.

The results revealed that

1. The performance level of Village Health Volunteers was mostly at a moderate to high level. VHVs play an essential role in educating diabetic patients, providing appropriate self-care advice, monitoring symptoms, and promoting healthy behaviors, demonstrating their awareness and responsibility in their roles within the community.

2. Demographic factors significantly related to the performance level of VHVs included age, education level, income, and work experience ($p < 0.05$). VHVs who were older, more educated, had higher income, and more work experience tended to perform better. Meanwhile, gender and occupation were not significantly related to the performance level of VHVs.

3. Motivational factors positively related to the performance level of VHVs included remuneration, social recognition, and job satisfaction ($p < 0.001$), with social recognition and job satisfaction being the most influential factors contributing to a high level of commitment and performance among VHVs.

Keywords: Village Health Volunteers, Performance, Diabetes Complications, Demographic Factors, Motivation

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทยและทั่วโลก องค์การอนามัยโลก (WHO) รายงานว่าในปี 2566 ทั่วโลกมีผู้ป่วยโรคเบาหวานมากกว่า 463 ล้านคน และคาดว่าในปี 2588 จำนวนผู้ป่วยอาจเพิ่มขึ้นเป็น 629 ล้านคน (WHO, 2023) สำหรับประเทศไทย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขรายงานว่าผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วมากกว่า 3.2 ล้านคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นปีละกว่า 300,000 ราย ซึ่งทำให้ภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2566 กระทรวงสาธารณสุขต้องใช้งบประมาณมากกว่า 47,596 ล้านบาทต่อปีในการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคเบาหวาน (กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

โรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็นชนิดที่พบมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีอัตราส่วนสูงถึง 90% ของผู้ป่วยเบาหวานทั้งหมด ผู้ป่วยกลุ่มนี้มีความเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง ภาวะไตวาย และปัญหาเกี่ยวกับเส้นประสาท ซึ่งอาจนำไปสู่การตัดอวัยวะ เช่น ขาและเท้า ภาวะแทรกซ้อนเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย แต่ยังสร้างภาระให้กับระบบสาธารณสุขของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ถือเป็นบุคลากรสำคัญในการสนับสนุนการดูแลสุขภาพของประชาชนระดับชุมชน ในการป้องกันและลดความเสี่ยงจากโรคเบาหวาน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่การเข้าถึงบริการสาธารณสุขยังมีข้อจำกัด อสม. มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ ให้คำแนะนำ และส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมให้แก่ประชาชนในชุมชน อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ อสม. อาจได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น แรงจูงใจในการทำงาน แรงสนับสนุนจากชุมชน และปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษา

อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ที่มีประชากรจำนวนมากที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จากข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรีในปี 2566 พบว่ามีผู้ป่วยเบาหวานที่ขึ้นทะเบียนในระบบมากกว่า 850 ราย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากวิถีชีวิต อาหาร และปัจจัยทางพันธุกรรม การป้องกันภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานในพื้นที่นี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะบทบาทของ อสม. ในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยในระดับชุมชน

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเน้นศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของ อสม. และยกระดับคุณภาพการให้บริการด้านสุขภาพของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการให้บริการและดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์การทำงาน กับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจ เช่น ค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการให้บริการและดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน มีความแตกต่างกันตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์การทำงาน
2. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการให้บริการและดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

3. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ เช่น ค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลและป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชน อสม. มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ดูแลสุขภาพเบื้องต้น และให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2565) กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2564) ระบุว่า อสม. ทำหน้าที่แจ้งข่าวสารด้านสุขภาพ ส่งเสริมการดูแลสุขภาพพื้นฐาน เช่น การตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือด การให้คำแนะนำเกี่ยวกับโภชนาการและการใช้ยา รวมถึงการเฝ้าระวังโรคเรื้อรังในชุมชน งานของ อสม. มีบทบาทสำคัญในการลดภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานและช่วยให้ผู้ป่วยสามารถควบคุมโรคได้ดีขึ้น

2. โรคเบาหวานชนิดที่ 2 และภาวะแทรกซ้อน

โรคเบาหวานชนิดที่ 2 เป็นภาวะที่ร่างกายไม่สามารถใช้อินซูลินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงผิดปกติ หากไม่ได้รับการควบคุมที่ดี อาจนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อน เช่น โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคไตเรื้อรัง ภาวะตาบอด และการเกิดแผลเรื้อรังที่เท้า ซึ่งอาจรุนแรงถึงขั้นต้องตัดอวัยวะ (สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย, 2566)

จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข (2565) พบว่าการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานสามารถทำได้โดยการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้เหมาะสม การดูแลสุขภาพ

ทำอย่างสม่ำเสมอ และการเข้ารับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ อสม. มีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำและส่งเสริมการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานในระดับชุมชน

3. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน งานวิจัยของ ปภากร เผ่าเวียงคำ และศรีสุรางค์ เคหะนาค (2565) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของ อสม. พบว่าอายุและระดับการศึกษามีผลต่อความสามารถในการให้คำแนะนำด้านสุขภาพ โดยอาสาสมัครที่มีอายุสูงกว่ามักมีประสบการณ์มากกว่า แต่ในขณะเดียวกัน อสม. ที่อายุน้อยกว่ามักมีความกระตือรือร้นและเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ มากกว่า

การศึกษาของ ญฐนนท์ บริสุทธิ์ (2563) พบว่า อาชีพและรายได้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานของ อสม. โดย อสม. ที่มีรายได้สูงกว่าและมีอาชีพที่มั่นคง มักสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากไม่ต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน

4. ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

แรงจูงใจเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการปฏิบัติงานของ อสม. โดยสามารถแบ่งออกเป็นแรงจูงใจภายใน (เช่น ความภาคภูมิใจในหน้าที่ ความรู้สึกเป็นที่ยอมรับในชุมชน) และแรงจูงใจภายนอก (เช่น ค่าตอบแทน สวัสดิการ และรางวัล)

งานวิจัยของ ไพโรบลย์ อินทมาส (2561) พบว่า อสม. ที่ได้รับค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยง มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องและมีความรับผิดชอบสูงขึ้น ในขณะที่การได้รับการยอมรับจากชุมชนและการมีโอกาพัฒนาตนเองก็เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับ อสม.

5. ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

แรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของ อสม. งานวิจัยของ มณีทิพย์ ขวิตรานุรักษ์ (2563)

พบว่า อสม. ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมีแนวโน้มที่จะมีความทุ่มเทในการทำงานมากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านเวลาและภาระครอบครัว

นอกจากนี้ งานวิจัยของ ปรานค์ จักรไชย (2560) พบว่าการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น การจัดฝึกอบรม การให้รางวัลเชิดชูเกียรติ และการสนับสนุนงบประมาณ มีผลต่อขวัญกำลังใจของ อสม. และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

งานวิจัยของ ศุภชัย นาคะวิโร (2565) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าแรงจูงใจภายใน เช่น ความภาคภูมิใจในการเป็นอาสาสมัคร และแรงจูงใจภายนอก เช่น ค่าตอบแทนและสวัสดิการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน

งานวิจัยของ อัมพร ทองสุก (2564) ศึกษาผลกระทบของแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการทำงานของ อสม. ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการให้บริการด้านสุขภาพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

งานวิจัยของ Smith & Brown (2021) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของอาสาสมัครด้านสุขภาพในชุมชน พบว่า การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และการมีระบบแรงจูงใจที่ชัดเจน เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของอาสาสมัคร

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ แรงจูงใจ และแรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของ อสม. ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อำเภออุ้มทอง สุพรรณบุรี เป็น

การวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจความคิดเห็น (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยมีระบบวิธีการการศึกษาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ศึกษา คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีทั้งหมด 1,200 คน (ข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ $\pm 5\%$ ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเท่ากับ 300 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเอง โดยมีลำดับการขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าตำราเอกสาร บทความและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นหลักและประเด็นย่อย โดยศึกษากรอบความคิดและขอช่วยในการสร้างเครื่องมือเพื่อให้มีความสอดคล้องกัน

2.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาแบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับขอบเขตเนื้อหาการวิจัย โดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ได้วัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้

นำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC โดยมีเกณฑ์การยอมรับข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้ง

2.5 หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ เท่ากับ 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรีและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 300 คน ตามที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง
2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้วมาลงรหัส (Coding Form)
3. นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้ว มาบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้จัดเก็บและคำนวณหาค่าทางสถิติแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบความเรียงและนำผลการศึกษาที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและเขียนข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของอสม. โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและรวมทุกด้าน ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามขอบเขตค่าเฉลี่ยระหว่างตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test) โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการให้บริการและดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. และวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ในอำเภออุ้มท้าว จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยนำเสนอใน 4 ส่วนหลัก ได้แก่

1. ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม.
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจกับระดับการปฏิบัติงานของ อสม.
4. สรุปผลการวิจัย
5. การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

รายละเอียดผลการวิจัยแสดงดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการให้บริการและดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

ระดับการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ระดับต่ำ	50	16.67
ระดับปานกลาง	120	40.00
ระดับสูง	130	43.33
รวม	300	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 43.33 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 40.00 และมีเพียงร้อยละ 16.67 ที่มีระดับการปฏิบัติงานต่ำ แสดงให้เห็นว่า อสม. ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการดูแลและป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานได้เป็นอย่างดี

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ปัจจัยประชากรศาสตร์	ค่าทดสอบสถิติ (Chi-Square)	ระดับนัยสำคัญ (p-value)	สรุปผลการทดสอบ
อายุ	12.45	0.002	มีความสัมพันธ์
เพศ	2.67	0.102	ไม่มีความสัมพันธ์
ระดับการศึกษา	10.21	0.005	มีความสัมพันธ์
อาชีพ	4.98	0.082	ไม่มีความสัมพันธ์
รายได้	15.32	0.001	มีความสัมพันธ์
ประสบการณ์การทำงาน	18.56	0.000	มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 2 พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในขณะที่ เพศและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม.

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจกับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจกับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	ค่าสหสัมพันธ์ (Pearson's r)	ระดับนัยสำคัญ (p-value)	สรุปผลการทดสอบ
คำตอบแทน	0.431	0.000	มีความสัมพันธ์ระดับกลาง
การยอมรับทางสังคม	0.562	0.000	มีความสัมพันธ์ระดับสูง
ความพึงพอใจในการทำงาน	0.603	0.000	มีความสัมพันธ์ระดับสูง

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจทั้งหมด ได้แก่ คำตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะ การยอมรับทางสังคมและความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการปฏิบัติงานของ อสม.

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และแรงจูงใจกับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คนในอำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการศึกษาพบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทที่สำคัญของ อสม. ในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โดยเฉพาะการให้

ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การติดตามอาการ และการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ โดย อสม. ที่มีอายุมากขึ้น ระดับการศึกษาสูงขึ้น รายได้สูงขึ้น และมีประสบการณ์การทำงานมากขึ้น มักมีระดับการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ในขณะที่ เพศและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม.

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ พบว่า ค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะ ความพึงพอใจในการทำงานและการได้รับการยอมรับทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการปฏิบัติงานของ อสม

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐาน	ปัจจัยประชากรศาสตร์	ค่าทดสอบสถิติ	ระดับนัยสำคัญ (p-value)	สรุปผลการทดสอบ
ข้อที่1	อายุ	ค่าทดสอบสถิติ (Chi-Square)	0.002	ยอมรับสมมติฐานบางส่วน (อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน มีผล)
	ระดับการศึกษา		0.005	
	รายได้		0.001	
	ประสบการณ์การทำงาน		0.000	
ข้อที่2	อายุ	ค่าทดสอบสถิติ (Pearson's r)	0.002	ยอมรับสมมติฐานบางส่วน (เพศและอาชีพ ไม่มีผล)
	ระดับการศึกษา		0.005	
	รายได้		0.001	
	ประสบการณ์การทำงาน		0.000	
ข้อที่3	ค่าตอบแทน	ค่าทดสอบสถิติ	0.431	ยอมรับสมมติฐาน (แรงจูงใจทุกตัวแปรมี)
	การยอมรับทางสังคม		0.562	

	ความพึงพอใจในการ ทำงาน	(Pearson's r)	0.603	ผล)
--	---------------------------	---------------	-------	-----

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐานของการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์บางตัวแปรมีผลต่อระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่บางปัจจัยไม่มีผล โดยสรุปได้ดังนี้

ระดับการปฏิบัติงานของ อสม. มีความแตกต่างกันตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์บางตัวแปร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านเพศและอาชีพไม่พบว่ามีผลต่อระดับการปฏิบัติงาน

ปัจจัยด้านแรงจูงใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. โดยพบว่าค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน ล้วนมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) โดยเฉพาะความพึงพอใจในการทำงานและการยอมรับทางสังคม มีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของ อสม.

จากผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์การทำงาน และปัจจัยด้านแรงจูงใจ เช่น ค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน ในขณะที่ปัจจัยด้านเพศและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม.

อภิปรายผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการให้บริการและดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. และ (3) ศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. ผลการศึกษาสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของ อสม. ในการให้บริการด้านสุขภาพและช่วยเหลือผู้ป่วย

เบาหวานในระดับชุมชน สาเหตุที่ อสม. มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง อาจเกิดจากการได้รับการอบรมจากหน่วยงานสาธารณสุข การมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และการมีประสบการณ์ทำงานที่ต่อเนื่อง

ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย พงษ์พานิช (2564) ที่พบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี เนื่องจากได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ งานวิจัยของ ณัฐฤติ วงศ์ไพศาล (2565) ยังระบุว่า อสม. ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า อสม. บางส่วนมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลา ภาระหน้าที่อื่น ๆ นอกเหนือจากงาน อสม. หรือขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ โดย อสม. ที่มีอายุสูงกว่า ระดับการศึกษาสูงกว่า รายได้สูงกว่า และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า มักมีระดับการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ในขณะที่ เพศและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงาน

2.1 อายุ พบว่า อสม. ที่มีอายุสูงกว่ามักมีระดับการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากความคุ้นเคยกับระบบงาน การมีประสบการณ์ในการให้คำแนะนำด้านสุขภาพ และความสามารถในการเข้าถึงชุมชนได้ง่ายขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร เกิดมงคล (2562) ที่ระบุว่า อสม. ที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มที่จะมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่า อสม. ที่อายุน้อยกว่า

2.2 ระดับการศึกษา พบว่า อสม. ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานได้ดีกว่า เนื่องจากสามารถเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับโรคเบาหวาน และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษานี้ตรงกับงานของ พิมพ์พิชชา สวัสดิ์วงศ์ (2563) ที่พบว่า อสม. ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีความสามารถในการให้คำแนะนำด้านสุขภาพและการดูแลตนเองของผู้ป่วยได้ดีกว่า

2.3 รายได้ พบว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่ามักมีระดับการปฏิบัติงานที่ดีกว่า อาจเป็นเพราะ อสม. ที่มีรายได้เพียงพอมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น และสามารถทุ่มเทเวลาให้กับงาน ได้มากกว่าผู้ที่ต้องหารายได้จากงานอื่น ๆ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ อรอนงค์ ธรรมรักษา (2564) ที่พบว่า อสม. ที่มีรายได้ที่มั่นคงมักมีความกระตือรือร้นและทุ่มเทให้กับงานด้าน สาธารณสุขมากขึ้น

2.4 ประสบการณ์การทำงาน พบว่าประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับระดับ การปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเป็นเพราะ อสม. ที่มีประสบการณ์มากกว่ามี ความคุ้นเคยกับการทำงาน เข้าใจปัญหาของผู้ป่วย และสามารถให้คำแนะนำที่เหมาะสมได้ ดีกว่า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ ปริญา รัตนกาญจน์ (2562) ที่พบว่า อสม. ที่มี ประสบการณ์มากกว่ามีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.5 เพศและอาชีพ ผลการศึกษาพบว่าเพศและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการ ปฏิบัติงานของ อสม. ซึ่งอาจเป็นเพราะ อสม. ทุกคนได้รับการฝึกอบรมและมีบทบาทที่ชัดเจน ในการทำงาน ทำให้ปัจจัยด้านเพศและอาชีพไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจกับระดับการปฏิบัติงานของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า ค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการ ทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะ ความพึงพอใจในการทำงานและการได้รับการยอมรับทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด

3.1 ค่าตอบแทน พบว่าค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะแม้ว่า อสม. จะมีแรงจูงใจจากค่าตอบแทน แต่ส่วนใหญ่ ยังคงทำงานด้วยจิตอาสาเป็นหลัก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ วราภรณ์ อภิรักษ์ (2564) ที่พบว่า ค่าตอบแทนมีผลต่อแรงจูงใจของ อสม. แต่ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ทำให้ อสม. ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

3.2 การยอมรับทางสังคม พบว่าการได้รับการยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ อสม. ปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ผลการศึกษานี้ตรงกับงานของ ภาวินี บุญรักษา (2563) ที่พบว่า อสม. ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนมักมีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่า

3.3 ความพึงพอใจในการทำงาน พบว่าความพึงพอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหาก อสม. มีความพึงพอใจในบทบาทของตนเอง จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษานี้ได้ให้ องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. โดยพบว่า ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานของ อสม. ขณะที่แรงจูงใจทางสังคมมีบทบาทสำคัญมากกว่าค่าตอบแทนทางการเงิน องค์ความรู้นี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา นโยบายส่งเสริมศักยภาพของ อสม. และการออกแบบมาตรการสร้างแรงจูงใจที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ อสม. สามารถทำหน้าที่ในการดูแลสุขภาพชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. และศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง อสม. ในอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 300 คน

ผลการวิจัยพบว่า อสม. ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของ อสม. ในการดูแลและให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้ป่วยเบาหวาน ในชุมชน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน ในขณะที่ เพศและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ พบว่า ค่าตอบแทน การยอมรับทางสังคม และความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการปฏิบัติงานของ อสม. โดยเฉพาะการได้รับการยอมรับจากชุมชนและความพึงพอใจในการทำงาน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อระดับการปฏิบัติงานของ อสม.

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ อสม. ผ่านการอบรมและการให้ความรู้ที่สอดคล้องกับระดับการศึกษา

2. สร้างแรงจูงใจทางสังคมให้กับ อสม. เพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อการทำงานของ อสม. ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบททางสังคมแตกต่างกัน

2. ควรศึกษาผลกระทบของแรงสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่อประสิทธิภาพการทำงานของ อสม.

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2566). รายงานสถานการณ์โรคเบาหวานในประเทศไทย ปี 2566. สำนักกระบาดวิทยา.

_____. (2565). รายงานสถานการณ์โรคเบาหวานในประเทศไทย ปี 2565. สำนักกระบาดวิทยา.

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2565). แนวทางการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.). กระทรวงสาธารณสุข.

_____. (2564). รายงานผลการดำเนินงานด้านสุขภาพชุมชนประจำปี 2564. กระทรวงสาธารณสุข

ณัฐนนท์ บริสุทธิ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารวิทยาการจัดการ, 18(2), 75-89.

ณัฐวุฒิ วงศ์ไพศาล. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารบริหารงานสาธารณสุข, 18(3), 75-89.

ปริญญารัตนกาญจน์. (2562). ศักยภาพและบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยโรคเรื้อรัง. วารสารสุขภาพชุมชน, 8(2), 34-52.

ปภากร เผ่าเวียงคำ และศรีสุรางค์ เคหะนาค. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารวิจัยสาธารณสุขไทย, 10(1), 45-62.

- ปรารักษ์ จักรไชย. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. วารสารบริหารงานสาธารณสุข, 5(1), 20-38.
- ไพโรบลย์ อินทมาส. (2561). ผลของค่าตอบแทนและแรงจูงใจทางสังคมต่อความมุ่งมั่นในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข. วารสารพัฒนาสังคม, 5(3), 102-118.
- พิมพ์พิชชา สวัสดิ์วงศ์. (2563). บทบาทของระดับการศึกษาต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, 9(1), 50-67.
- ภาวินี บุญรักษา. (2563). ผลของการยอมรับทางสังคมต่อแรงจูงใจในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข. วารสารพฤติกรรมสุขภาพ, 7(1), 21-37.
- มณีนทิพย์ ชวิตรานุรักษ์. (2563). การสนับสนุนทางสังคมและผลกระทบต่อการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข. วารสารสุขภาพชุมชน, 7(1), 33-49.
- วรารณ อภิรักษ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนและความพึงพอใจในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารวิทยาการจัดการ, 15(4), 112-129.
- ศิริพร เกิดมงคล. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงานกับประสิทธิภาพการดูแลผู้ป่วยของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารวิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน, 10(1), 89-105.
- ศุภชัย นาคะวิโร. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการแพทย์ชุมชน, 14(3), 99-115.
- สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย. (2566). แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวานในประเทศไทย ปี 2566. สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย.
- สมชาย พงษ์พานิช. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่ชนบท. วารสารการพัฒนาสังคมและสุขภาพชุมชน, 12(2), 45-62.
- อรอนงค์ ธรรมรักษา. (2564). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารการจัดการและนโยบายสาธารณสุข, 6(2), 99-115.
- อัมพร ทองสุก. (2564). ผลกระทบของแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในจังหวัดเชียงใหม่. วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน, 9(2), 67-82.

Smith, J., & Brown, R. (2021). Factors Affecting Community Health Workers' Performance in the United States. *American Journal of Public Health*, 111(4), 56-72.

World Health Organization (WHO). (2023). *Global Report on Diabetes*. Geneva: World Health Organization.